

А. С. Свищук,
здобувач наукового ступеня кандидата економічних наук кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОПОДАТКУВАННЯ У ФІНАНСОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІКИ

A. Svyschuk,
Researcher degree of Candidate of Economics Department of Finance,
Kyiv National University of Trade and Economics University, Kyiv

THE ROLE AND THE PLACE OF TAXATION OF THE FINANCIAL REGULATION OF THE ECONOMY

У статті на основі опрацювання наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників обґрунтовано місце та роль оподаткування у системі фінансового регулювання економіки. Визначено етапи розвитку системи податного регулювання та окреслено основні несприятливі прояви ринкового механізму з якими можливо впоратися за допомогою податкової політики.

On the basis of study of scientific publications domestic and foreign researchers proved the place and role of taxation in a system of financial regulation of the economy. The stages of development of tax-paying management and outlines the main manifestations of adverse market mechanism which can manage through tax policy.

Ключові слова: державне регулювання економіки, фінансове регулювання економіки, податкова політика, податкове регулювання, оподаткування.

Key words: government regulation of the economy, the financial management of the economy, tax policy, tax regulations, tax.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Нині особливо актуальним є пошук найбільш ефективних важелів державного регулювання, що здатні забезпечити досягнення актуальних завдань економічного та соціального розвитку країни, до основних з яких можливо віднести: перехід національної економіки на інноваційний вектор розвитку; унеможливлення глибокої диференціації населення за рівнями доходів та подолання бідності; активізація процесів з утворення середнього класу у суспільстві; інтеграція національної економіки до світового господарства тощо. Досягнення визначених завдань можливо завдяки реалізації державою економічної політики, одним з основних функціональних елементів якої є податкова політика [1, 2, 3]. Аналогічна точка зору відображена в роботах й інших нау-

ковців [4, с. 475], які відносять бюджетно-податкову політику до структурних елементів макроекономічної політики.

На жаль, більшість науковців розглядають податкову політику та податкове регулювання відокремлено від заходів загальноекономічного впливу на соціально-економічні процеси в країні. Крім того, наукові підходи вітчизняних та зарубіжних учених не у достатній мірі враховують особливості реалізації податкової політики в умовах подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи, що певною мірою знижує ефективність податкового регулювання. Чітке визначення місця та ролі оподаткування у системі фінансового регулювання економіки з урахуванням особливостей сучасних умов господарювання дозволить підвищити ефективність державних регуляторних заходів.

**АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ,
В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ
ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР,
ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН
ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ**

Проблеми державного регулювання соціально-економічних процесів у країні за допомогою податкових методів та інструментів досліджувалися в наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних авторів: Н.І. Атамась; В.Д. Базилевича, Л.О. Баластрик, Г.І. Башняніна, Н.О. Беспалої, Дж.К. Гелбрейта, О.В. Гончаренка, А.Г. Загороднього, Ю.Б. Іванова, Б.І. Кабаці, В.В. Каплія, В.В. Короленка, М.В. Корягіна, А.І. Крисоватого, Н.М. Крючкової, Т.М. Нікітіної, В. Петті, Д. Риккардо, М.В. Романюка, А. Сміта, Дж.Ю. Стигліца та ін.

Проте існуючі наукові розробки з проблем застосування податкових методів та інструментів з метою регулювання національної економіки певними дослідниками розглядаються ізольовано від інших напрямів економічного регулювання. Це певним чином знижує ефективність реалізовуваних державою заходів податкової політики.

**ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ
(ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)**

Метою статті є на основі вивчення наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників та досвіду функціонування системи оподаткування обґрунтувати роль та місце податкової політики у системі фінансового регулювання економіки.

**ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ
ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ
ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ**

На думку ж Г.І. Башняніна, М.В. Корягіна, Б.І. Кабаці та ін. [5] податкове регулювання відноситься до фінансово-податкової форми державного регулювання та пов'язане зі стимулюванням економічного зростання, структурними перетвореннями, підвищенням конкурентоспроможності вітчизняних виробників шляхом реформування податкової системи країни. Інструменти податкового регулювання дозволяють вирішувати не тільки економічні проблеми, а й тісно пов'язані із ними демографічні, політичні та ін. шляхом оптимізації системи оподаткування.

У свою чергу, на думку А.І. Крисоватого [6], М.В. Романюк [7], податкове регулювання є окремим елементом механізму реалізації податкової політики. Дана думка заслуговує на увагу, але з нею не можна погодитися в повній мірі, оскільки сучасне розуміння податкового регулювання дозволяє вирізняти його не як окремий елемент механізму реалізації податкової політики, а як спосіб реалізації такого виду державної економічної політики, який має відповідний механізм.

Вперше роль податків не тільки як плати суспільства за надання державою відповідних послуг, а як головного важеля регулювання економіки та одного із основних чинників її стабільного розвитку обґрунтував відомий англійський економіст Дж.М. Кейнс.

Система оподаткування має суттєвий вплив на господарську діяльність юридичних осіб [8] та є однією з провідних ланок у системі державного регулювання економікою [9], а на думку інших дослідників — належить до економічних методів державного регулювання, які, крім того, не тільки з теоретичної точки зору, а й на практиці, є найбільш дієвими щодо стимулювання економічного зростання в країні [5]. Низька ефективність державного податкового регулювання призводить до зменшення обсягу податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів, зростання кількості правопорушень у сфері оподаткування, незбалансованості міжбюджетних відно-

син, зниженню темпів економічного розвитку, а також до підвищення рівня соціальної напруженості у суспільстві.

За допомогою системи оподаткування держава здійснює податкове регулювання соціально-економічного життя суспільства, тобто реалізує сукупність заходів непрямого впливу на економіку та соціальні процеси через зміну податків, податкових ставок, податкових пільг, зниження чи підвищення загального рівня оподаткування, яке може стимулювати або стримувати виробництво та інвестиційні процеси [10].

За допомогою інструментів державного податкового регулювання держава має можливість стримувати інфляцію у періоди її інтенсивного зростання (кейнсіанська модель вбудованих стабілізаторів) [11], боротися з так званими провалами ринку, забезпечувати економічну підтримку розвитку у періоди кризи, фінансувати інвестиційні вкладення у непривабливі для приватного капіталу, але значущі для суспільства сфери. Першопричиною визначених провалів слід вважати неможливість ринку функціонувати самостійно та ефективно без державного втручання, в зв'язку з об'єктивним утворенням монополій, наявністю суспільних товарів та послуг, наприклад, оборони, охорони здоров'я, суспільної безпеки, а також у зв'язку із відсутністю достатньої інформації.

На користь зроблених вище висновків, можна навести думку В.В. Короленко [12], яка вважає що функції оподаткування є впливом на економічну кон'юнктуру, дією на окремих суб'єктів господарювання, значенням для розвитку країни, регіонів, ролю у фінансовій системі країни та її адміністративних одиниць.

Нарощення регулюючих властивостей податків відбулося у декілька основних етапів [13]. Перший етап розпочався у стародавні часи, податком був властивий випадковий, несправедливий і тимчасовий характер, розглядалися здебільшого у релігійному контексті [14]. Здійснюються перші спроби для встановлення рівності усіх осіб при виконанні податкових зобов'язань, запроваджуються перші види податків, що мають на меті обмеження чи повне припинення певних видів діяльності.

Другий етап становлення податків як основного інструмента регулювання економічного та соціального розвитку припадає на період середньовіччя. Характерним для цього етапу було збереження нерівності та надзвичайності системи оподаткування. Податкове регулювання здійснювалося за допомогою найпростіших прямих та непрямих форм податків: майнових, земельних, подушних, акцизів та мита. Проводяться перші дослідження проблем ролі податків в економіці та визначення оптимального рівня оподаткування, авторами яких стали Ф. Аквінський та Ібн Хальдуна.

Процес умовного розмежування фіскальної та регулюючої функції податків відбувся на третьому етапі становлення податкового регулювання економічного та соціального розвитку. Наукові дослідження були спрямовані на обґрунтування справедливих та оптимальних розмірів оподаткування, а також на вивчення впливу фіскальних важелів на економіку. На даний етап припадає період активної наукової діяльності В. Петті [15] (здійсвив спробу дослідити вплив податків на обсяги споживання, заощадження та "збагачення народу", сформулював передумови для визначення регулюючих властивостей податків та їх оптимальних розмірів та конкретних елементів), А. Сміт [16] (довів необхідність забезпечення використання податкових важелів відповідно до поточних соціально-економічних умов, їх регулюючі властивості, сформулював перші принципи оподаткування: платоспроможності, визначеності, зручності для платника, мінімальних витрат на адміністрування), Ж.Б. Сей (обґрунтував необхідність

встановлення мінімальних податків), Дж.Ст. Міль (підтверджує пасивну роль податків у регулюванні економіки).

Четвертий етап становлення оподаткування як важливого інструменту регулювання економічного та соціального розвитку розпочався із досліджень перерозподільчого впливу податків. Відбулося обґрунтування стимулюючого впливу податків на економіку. Вихідними принципами побудови систем оподаткування стали загальності і справедливості.

Із початком активної наукової діяльності Дж. М. Кейнса можливо пов'язати започаткування п'ятого етапу розвитку оподаткування як інструменту державного регулювання економіки. На даному етапі чітко визначено функції податків та їх зміст, обґрунтовано постулати експансіоністської фіскальної політики. Наприкінці даного етапу кейнсіанцями та їх послідовниками в межах конкретних макроекономічних моделей було остаточно визначено функціональні можливості податків, завдяки яким держава мала можливість успішно вирішувати завдання забезпечення економічного зростання або протидіяти "перегріву" економіки.

Із 70—80-х років розпочався шостий етап еволюції наукових поглядів на регулюючу роль податків у економічних та соціальних процесах, на якому переважали позиції неокласиків. Для забезпечення високої ефективності економіки та стабільного економічного зростання необхідно знижувати податки, у першу чергу для виробників, та скорочувати державні видатки. Акценти зміщувалися із стимулювання ефективного попиту на сприяння розширення пропозиції. Даний етап пов'язаний із активною науковою діяльністю А. Лаффера, який конкретизував теорію ефективного пропонування, обґрунтував взаємозв'язок між динамікою податкових ставок та доходами бюджету. Завдяки наявним елементарним інструментам податки здатні чинити вплив на сукупний попит, пропозицію чи перерозподіл доходів.

Таким чином, необхідність та виправданість державного втручання в економіку, зокрема методами фінансового регулювання, обумовлюється неспроможністю ринкового механізму самостійно впоратися з певними неприйнятними явищами. З цим погоджується низка як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників [17, 18, 19, 20 та ін.].

До основних несприятливих проявів ринкового механізму, з якими можливо впоратися за допомогою податкової політики, як елементу системи фінансового регулювання економіки країни, можливо віднести такі:

- циклічність розвитку економіки в умовах ринку — держава за допомогою інструментів оподаткування має можливість стримувати економічний розвиток у періоди підйому збільшуючи податкове навантаження на платників податків та стимулювати ділову активність економічних суб'єктів у періоди спаду знижуючи податковий тиск;

- несумлінна конкуренція — держава за допомогою податків спроможна стримати прояви такого негативного явища шляхом запровадження додаткових видів податкових стягнень із суб'єктів підприємництва, у господарській діяльності яких є прояви недобросовісної конкурентної боротьби, зокрема утворення монополістичних утворень;

- незацікавленість у виробництві товарів суспільного призначення — методами податкового регулювання держава створює сприятливі умови, шляхом надання певних податкових стимулів, для виробників товарів та послуг, виробництво яких має важливе суспільне значення, передусім для задоволення потреб соціально малозахисених верств населення;

- несприятливий вплив екстернальних (зовнішніх) факторів — завданням держави є створення захисних бар'єрів, передусім шляхом запровадження митних

платежів, для національних виробників товарів та послуг;

- зростання рівня безробіття — методами податкового регулювання держава має можливість надавати податкові преференції суб'єктам господарської діяльності, які створюють додаткові робочі місця, знижуючи таким чином загальний рівень безробіття в країні;

- розшарування населення за рівнем доходів — шляхом запровадження диференційованих підходів до оподаткування різних за обсягами та джерелами формування доходів населення держава має можливість вирівнювати надмірне розшарування суспільства, знижуючи таким чином рівень соціальної напруженості в країні;

- порушення прав осіб з особливими потребами — запроваджуючи податкові преференції для суб'єктів господарювання, які зокрема створюють робочі місця для осіб з обмеженими можливостями, держава має можливість сприяти зростанню рівня доходів такої категорії громадян та їх інтеграції до суспільного життя;

- розвиток спекулятивних операцій в економіці — держава методами фінансового регулювання, шляхом запровадження додаткових податків, зборів (обов'язкових платежів), має можливість впливати на прибутковість спекулятивних операцій, знижуючи таким чином їх економічну привабливість;

- недостатність інвестиційного капіталу в економіці країни — з метою зацікавлення інвесторів, як вітчизняних, так і зарубіжних, у вкладенні капіталів у національну економіку держава реалізує мотивуючі заходи фінансового регулювання шляхом запровадження сприятливих умов оподаткування для суб'єктів господарювання, які вкладають власні капітали у розвиток пріоритетних для держави видів економічної діяльності;

- розвиток інфляційних процесів в економіці — коригуючи систему оподаткування, передусім це стосується непрямого оподаткування, держава має можливість впливати на загальний рівень цін в країні, стримуючи таким чином розвиток інфляційних процесів;

- нарощення обсягів фіктивного капіталу в економіці — підвищуючи ставки оподаткування на капітал, який не являє собою реальну вартість, а лише надає права для отримання доходів, держава обмежує доходи економічних суб'єктів, які не займаються реальною економічною діяльністю;

- зростання чисельності осіб, які отримують доходи від володіння капіталом (рантье) — з метою обмеження рівня доходів від володіння капіталом та стимулювання осіб до участі у суспільному виробництві держава має можливість збільшувати рівень податкового навантаження на осіб, які отримують такі доходи;

- надмірний розвиток фінансового сектору — запроваджуючи спеціальні режими оподаткування для суб'єктів фінансового ринку держава має можливість стримувати їхній розвиток та знижувати рівень прибутковості, підвищуючи таким чином економічну привабливість господарювання у реальному секторі економіки;

- погіршення екологічного стану — з метою захисту навколишнього природного середовища держава має можливість запроваджувати спеціальні умови оподаткування для екологічно шкідливих видів виробництв та стимулювати запровадження екологічно безпечних технологій.

Слід зазначити, що податкова політика як складова загальноекономічної політики оперує низкою заходів, які дають можливість віднести її до кон'юнктурної політики, що включає до свого складу фіскальну, грошово-кредитну політику та заходи прямого впливу.

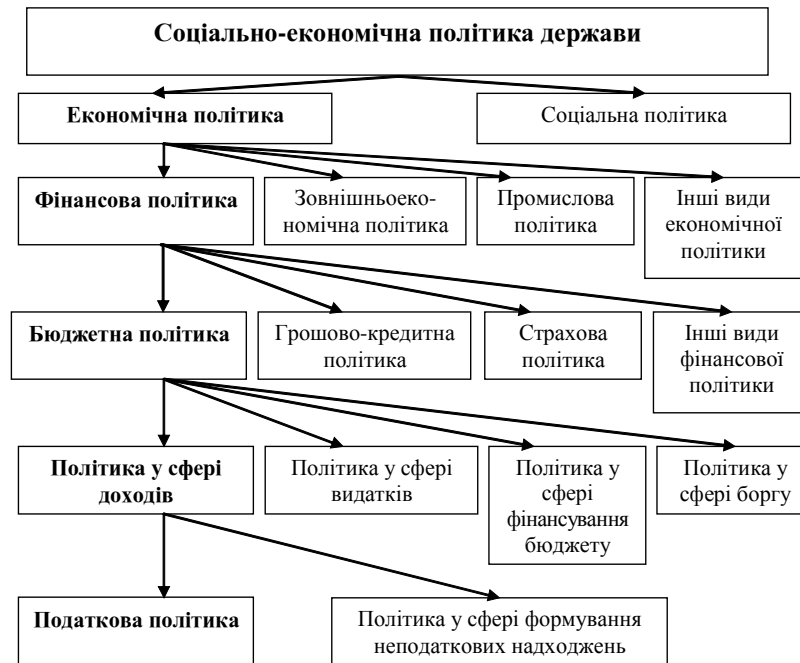

Рис. 1. Місце податкової політики у соціально-економічній політиці держави

Головне завдання податкової політики можливо визначити виходячи із того, що вона є складовою кон'юнктурної економічної політики держави та полягає у фінансовому регулюванні економіки задля згладжування коливань ринкових процесів з метою підтримання загального стану ринкової кон'юнктури на рівні, що необхідний для досягнення визначених цілей економічного та соціального розвитку країни.

Як складова кон'юнктурної політики податкова політика впливає на ринкову кон'юнктуру, тобто на сукупний попит на сукупну пропозицію. Зростання податкових вилучень з доходів суб'єктів господарювання призводить до скорочення можливостей та послаблює мотиви до нарощення інвестиційних витрат, нарощення обсягів виробництва, що призводить до зменшення сукупного попиту та пригнічує економічну активність. Скорочення ж податкових витрат з одночасним нарощенням витрат держави призводить до збільшення показника номінального національного доходу та зростання сукупного платоспроможного попиту на ринку, це активізує ринкову кон'юнктуру і сприяє нарощенню виробництва.

Податкова політика держави є складовою державної фінансової політики [21, с. 130], яка, в свою чергу, є складовою макроекономічної політики держави та являє собою цілеспрямований вплив з боку органів державної влади на господарські процеси шляхом фінансового регулювання для створення сприятливих умов для економічного та соціального розвитку країни. Поруч із податковою політикою, державна фінансова політика включає бюджетну політику, грошово-кредитну політику, інституційні перетворення, інвестиційну та соціальну політику.

Ю.Б. Іванов, І.А. Майбуrow, Г.О. Агарков та ін. [22] визнають податкову політику частиною фіскальної політики. Дана позиція також є слушною та заслуговує на увагу.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можливо зробити висновок про те, що нині відсутня єдина точка зору на визначення місця державного податкового регулювання як засобу реалізації державної податкової політики у системі державного регулювання економіки, як засобу реалізації державної соціально-економічної політики.

Визначити місце державної податкової політики у загальноекономічній політиці держави можливо

таким чином. Податкова політика є частиною політики держави у сфері формування бюджетних доходів. У свою чергу, політика у сфері формування бюджетних доходів є складовою фіскальної (бюджетної) політики. Бюджетна політика є основною складовою фінансової політики держави, яка вже є елементом загальнодержавної соціально-економічної політики.

У графічному вигляді місце податкової політики, а отже і податкового регулювання як засобу її реалізації, представлено на рисунку 1.

Застосування заходів податкового регулювання доцільно здійснювати у симбіозі із іншими інструментами фінансового та бюджетного регулювання економіки, що дозволить досягти максимально високих результатів від реалізації державної економічної політики та досягти необхідних параметрів функціонування національної економіки у встановлені терміни.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, податкова політика є складовою загально-економічної політики, яка реалізується органами державної влади для досягнення поставлених завдань економічного та соціального розвитку. Податкова політика — це діяльність держави, яка формується під впливом політичних факторів та об'єктивних вимог, виконання яких необхідне для досягнення певних показників розвитку національної економіки, у сфері встановлення і стягнення податків, зборів (обов'язкових платежів) для формування стабільної фінансової бази для реалізації державою її функцій. Податкова політика є виключним повноваженням держави яке реалізується через систему уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування відповідно до цілей та завдань соціально-економічного розвитку, відповідно до цього і визначається сутність, структура та роль системи оподаткування в економіці країни.

Література:

1. Атамась Н. Монетарна і фіскальна політика в системі державного регулювання економіки / Наталя Атамась // Світ фінансів. — 2007. — № 4 (13). — С. 58—68.

2. Иванов Ю.Б. Современные проблемы налоговой политики / Ю.Б. Иванов, А.Н. Тищенко. — Х: ИД "ИНЖЭК", 2006. — 328 с.
3. Крючкова Н.М. Податкова політика у системі макроекономічного регулювання / Н.М. Крючкова. — Одеса: "Астропринт", 2011. — 174 с.
4. Базилевич В., Баластрик Л. Макроекономіка / підручник / В. Базилевич, Л. Баластрик. За ред. В. Базилевича. — К.: Знання, 2006. — 623 с.
5. Фінансово-кредитний механізм державного регулювання економічного зростання / Г.І. Башнянін, М.В. Корягін, Б.І. Кабаці та ін. — Львів: Видавництво львівської комерційної академії, 2011. — 224 с.
6. Крисоватий А.І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні [Монографія] / А.І. Крисоватий. — Т.: Kart-Blansh, 2005. — С. 252.
7. Романюк М.В. Податкове регулювання як дієвий інструмент антикризової економічної політики / М.В. Романюк // Фінанси України. — 2009. — № 12. — С. 66—71.
8. Рева Т.В. Податковий менеджмент [Навчальний посібник] / Т.В. Рева. — К.: Центр навчальної літератури. — 2003. — 282 с.
9. Беспала Н.О. Становлення та розвиток державного податкового менеджменту в Україні / Н.О. Беспала // Економіка та держава. — 2006. — № 4. — С. 75-77.
10. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Т.С. Вознюк, Т.С. Смовженко. — К.: Знання, 2000. — 391 с.
11. Abel L., Siclos P.L., Szekely I.P. Money and Finance in the Transition to a Market Economy. — Edward Elgar Publishing, 1998. — 1662 p.
12. Короленко В.В. Вдосконалення організації оподаткування в системі державного регулювання розвитку національної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / В.В. Короленко. — Х., 2009. — 24 с.
13. Гончаренко О.В. Еволюція податкових форм регулювання економічних процесів / О.В. Гончаренко, Т.М. Нікітіна, В.В. Каплій // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 8. — С. 63—66.
14. Кучерявенко Н.П. Налоговое право: учебник / Н.П. Кучерявенко. — Харьков: Консум, 1997. — 432 с.
15. Петти В. Трактат о налогах и сборах: пер. с англ. / В. Петти // Антология экономической классики. Петти В., Смит А., Риккардо Д. — М.: "Эконом" — "Ключ", 1993. — С. 5—82.
16. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов: пер. с англ. / А. Смит. — М.: Изд-во соц.-экон. лит-ры, 1962. — 684 с.
17. Гелбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. Избранное / Дж. К. Гелбрейт. — М.: Эксмо, 2008. — 37 с.
18. Стиглиц Дж.Ю. Экономика государственного сектора. Пер. с англ. / Дж.Ю. Стиглиц. — М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М, 1997. — 720 с.
19. Стоян В. Державне фінансове регулювання в кризових умовах / Віра Стоян // Світ фінансів. — 2010. — № 4. — С. 88—97.
20. Кушлин В. Государственное регулирование экономики: назрели решения / В. Кушлин // Экономист. — 2007. — № 11. — С. 3—12.
21. Государственное регулирование национальной экономики: учебное пособие / С.С. Арбузов, И.В. Бушуева, О.И. Вапнярская и др. Под ред. Н.А. Платоновой, В.А. Шумаева, И.В. Бушуевой. — М.: Альфа-М: ИНФРА-М, 2008. — 653 с.
22. Податкова політика: теорія, методологія, практика / Ю.Б. Иванов, І.А. Майбуров, Г.О. Агарков та ін. Під редакцією д-ра екон. наук, проф. Іванова Ю.Б., д-ра екон. наук, проф. Майбурова І.А. — Х.: ВД "ІНЖЕК", 2010. — 492 с.

References:

1. Atamas, N. (2007), "Monetary and fiscal policy in the state regulation of the economy", *Svit finansiv*. vol. 4 (13), pp. 58—68.
2. Ivanov, YU.B. and Tishchenko A.N. (2006) *Sovremennyye problemy nalogovoy politiki* [Modern problems of tax policy], ID "INZHEK", Kharkov, Ukraine.
3. Kryuchkova, N.M. (2011), *Podatkova polityka u systemi makroekonomichnoho rehulyuvannya* [Tax policy in the system of macroeconomic regulation], *Astroprynt*, Odessa, Ukraine.
4. Bazylevych, V. and Balastryk, L. (2006), *Makroekonomika* [Macroeconomics], *Znannya*, Kyiv, Ukraine.
5. Bashnyanin, H.I. Koryahin, M.V. and Kabatsi, B.I. (2011), *Finansovo-kredytnyy mekhanizm derzhavnoho rehulyuvannya ekonomichnoho zrostantnya* [The financial and credit mechanism of state regulation of economic growth], *Vydavnytstvo Lvivskoy komertsiynoi akademii*, Lviv, Ukraine.
6. Krysovaty, A.I. (2005), *Teoretyko-orhanizatsiyni dominanty ta praktyka realizatsii podatkovoї polityky v Ukraini* [Theoretical and organizational dominance and practice of tax policy in Ukraine], *Kart-Blansh*, Ternopil, Ukraine.
7. Romanyuk, M.V. (2009), "Tax regulation as an effective tool for Economic Policy", *Finansy Ukrainy*. vol. 12, pp. 66—71.
8. Reva, T.V. (2003), *Podatkovyy menedzhment* [Tax management], *Tsentr navchalnoi literatury*, Kyiv, Ukraine.
9. Bepala, N.O. (2006), "Formation and development of the national tax management in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 75—77.
10. Zahorodniy, A.H. Voznyuk, T.S. and Smovzhenko, T.S. (2000), *Finansovyy slovnyk* [The financial dictionary], *Znannya*, Kyiv, Ukraine.
11. Abel, L., Siclos, P.L., Szekely, I.P. *Money and Finance in the Transition to a Market Economy*. — Edward Elgar Publishing, 1998. — 1662 p.
12. Korolenko, V.V. (2009), "Perfection of taxation system of state regulation of the national economy", *Abstract of Ph.D. dissertation, Economics and national economy, National University Of State Tax Service Of Ukraine*, Irpin, Ukraine.
13. Honcharenko, O.V. Nikitina, T.M. and Kapliy, V.V. (2012), "Evolution tax forms regulation of economic processes", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 8, pp. 63—66.
14. Kucheryavenko, N.P. (1997), *Nalogovoye pravo* [Tax law], *Konsum*, Kharkov, Ukraine.
15. Petti, V. (1993), *Traktat o nalogakh i sborakh* [A treatise on taxes and fees], *Ekonom*, Moscow, Russia.
16. Smit, A. (1962), *Issledovaniye o prirode i prichinakh bogatstva narodov* [Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations], *Izd-vo sots.-ekon. lit-ry*, Moscow, Russia.
17. Gelbreyt, Dzh. K. (2008), *Novoye industrial'noye obshchestvo. Izbrannoye* [The New Industrial State. Favorites], *Eksmo*, Moscow, Russia.
18. Stiglits, Dzh.YU. (1997), *Ekonomika gosudarstvennogo sektora* [Public Sector Economics], *INFRA-M*, Moscow, Russia.
19. Stoyan, V. (2010), "State financial regulation in crisis", *Svit finansiv*, vol. 4, pp. 88—97.
20. Kushlin, V. (2007), "Government regulation of the economy: the urgent solutions", *Ekonomist*, vol. 11, pp. 3—12.
21. Arbuzov, S.S. Bushuyeva, I.V. and Vapnyarskaya, O.I. (2008), *Gosudarstvennoye regulirovaniye natsional'noy ekonomiki* (State regulation of the national economy), *Alfa-M: INFRA-M*, Moscow, Russia.
22. Ivanov, YU.B. Mayburov, I.A. and Aharkov, H.O. (2010), *Podatkova polityka: teoriya, metodolohiya, praktyka* [Tax policy: theory, methodology, practice], *VD "INZHEK"*, Kharkov, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 03.10.2013 р.